

CIÈNCIA

Jardins i zones verdes, cada vegada més importants

Buscant l'ecociutat

Al costat de qüestions tan tradicionals com la vivenda, la seguretat ciutadana, el trànsit, o la hisenda municipal, ha aparegut l'ecologia urbana.

Tots els grups polítics intenten fer seves les tesis d'urbanistes famosos per tal de presentar a l'electorat el disseny més ecològic de ciutat.

A Barcelona, el Partit Popular assegura que eliminarà el ciment de totes les noves places de la ciutat i presenta noves propostes urbanístiques dissenyades per Lluís Racionero. El principal inspirador de l'urbanisme barceloní actual, Oriol Bohigas, posa en dubte la possibilitat tècnica d'aquestes promeses i, Convergència i Unió assegura que ha *fixat* Ricard Bofill com a futur gerent municipal d'urbanisme, i que defensa un urbanisme "ecologista".

La CEE i les grans ciutats europees, entre les quals se'n troben de catalanes, organitzen jornades sobre el futur del medi ambient urbà que clausuren amb intervencions principesques i donen tocs d'alarma als gestors d'aquestes ciutats perquè encarri el seu creixement sense provocar costos indirectes negatius.

La política i l'urbanisme de les ciutats comencen a trobar-se enfrontats amb els problemes mediambientals que la consciència ciutadana relaciona, com més va, amb la qualitat de vida.

L'estudi sobre el medi ambient urbà realitzat per la CEE és un intent de qüestionar els actuals models d'organització i de-

senvolupament de les ciutats, com a camí per resoldre alguns dels problemes mediambientals mundials.

Els tècnics que hi han col·laborat ressalten que els problemes del medi ambient són molt variats i sempre van interrelacionats. La contaminació urbana de l'aire, l'aigua, el soroll, el sol i els residus, no són problemes separats de l'entorn edificat o dels espais oberts i zones d'esbarjo.

La magnitud d'aquestes relacions demostra el perill potencial de les decisions parcials. Quan repassem les experiències de diverses ciutats europees, han comprovat que, sovint, en resoldre un problema se n'origina un altre. De manera que, per gestionar el medi ambient urbà d'una manera eficaç, es necessita una visió general de tot el sistema urbanístic.

Poques ciutats tenen una estructura administrativa que pugui garantir aquest tipus d'integració, ni tampoc als Països Catalans, però són els principals focus d'activitat econòmica i traslladen la seva problemàtica a tota la regió que les envolta.

La mateixa pressió de l'activitat econòmica ha portat freqüentment a la pèrdua d'espais oberts dins de les mateixes zones urbanes, i s'han convertit en aparcaments, en carrers més amples o en nous edificis que augmenten la densitat de població i fan més imprescindible "l'escapada al

camp" d'una gran massa de població. Això implica inconvenients per al medi ambient d'altres poblacions, amb menys recursos i menys possibilitats de decisió.

Els espais oberts i els hàbitats seminaturals situats als marges de la ciutat, amb un accés fàcil per als que viuen dins el centre urbà, esdevenen de gran importància. En reduir les grans migracions de cap de setmana es reduïrien, segons l'estudi, bona part dels efectes negatius en el territori proper i llunyà.

La salut dels habitants de les grans ciutats es posa igualment en entredit a causa de les repercussions de la densitat del trànsit, el soroll, les emissions contaminants i certs microclimes perjudicials. El mateix informe assenyala que tot això pot malmetre el sistema respiratori, inhibir l'absorció d'oxigen i provocar atacs cerebrals a les persones velles. En el terreny psicològic, indica que el soroll, a més de causar pèrdua auditiva, augmenta l'estrès i els comportaments agressius.

CIUTATS DURES O VERDES

També als Països Catalans el desmesurat creixement urbà ha engendrat immenses zones edificades, antigues i noves, manques de les qualitats més essencials. Els espais *lliures*, quan n'hi ha, s'omplen de

Vista de la ciutat de Barcelona.

D UMBERT

vehicles i anuncis que no permeten crear un entorn de qualitat, de manera que no n'hi ha prou amb uns quants bancs, testos amb flors i papereres a les zones de viants.

L'augment del temps lliure i la demanda d'espais dedicats a l'esport fan créixer la pressió sobre els espais no ocupats en-

RAFA GIL

cara, i la creació de noves zones verdes planteja nombrosos problemes urbanístics.

El document de la CEE demana que s'aprofitin els terrenys no utilitzats, instal·lacions industrials abandonades, vies mortes, molls i instal·lacions militars que encara existesquen, i es dissenyin solucions de forma integrada donant prioritat als espais oberts i d'esbarjament. Però el seu disseny desperta controvèrsia.

La ja tradicional discussió entre plaça dura o verda torna a sorgir en període electoral. L'urbanista Lluís Racionero assegura que els arquitectes de la plaça dura "dissenyen per estar a la moda, pensant que sortirà a les revistes especialitzades", i continua: "La majoria

de ciutadans rebutgen aquest tipus de places i les associacions de veïns s'hi han pronunciat en contra".

Alguns tècnics municipals declaren que comença a cansar la discussió i que no hi ha tal contradicció. Consideren que el criteri fonamental per dissenyar un espai obert es la qualitat de vida, i en aquest sentit els criteris que utilitzen són la intencionalitat d'ús, les mesures objectives, com la medicació del soroll, i les sensacions subjectives del ciutadà que hi viu. Les formes i els materials utilitzats dependran directament de les possibilitats tècniques que permeti l'espai, però sempre la solució ha d'estar en relació amb els criteris inicials. Constantment repeteixen que hi ha espais a on no es pot plantar arbres a causa de les instal·lacions soterrades o l'existència de metro o aparcaments. En canvi es pot realitzar una plaça *tova* i acollidora sense vegetació, i puntualitzen que, si alguna pot ser criticada, és perquè no ha assolit els objectius que ha de tenir, però no pels materials utilitzats.

Tant a Barcelona, com a València o a Palma, les valoracions objectives es mesuren en relació amb les molèsties existents i segons les que es volen solucionar. Però la capacitat de retenció de partícules de pols per part de la vegetació, l'equilibri de balanços entre gasos, la suavització del clima, l'efecte de pantalla acústica dels elements o el potencial d'equilibri psicosomàtic de l'espai en el ciutadà són aspectes que, segons el biòleg Ramon Folch, no es tenen prou

en compte encara, ni estan ben estudiats en el disseny d'estructures urbanes.

El manteniment d'aquests espais es un dels altres grans problemes a les tres capitals dels Països Catalans. Curiosament els ajuntaments no parlen d'agressió química dels contaminants urbans a la vegetació. Aquests problema procuren solucionar-lo plantant molta diversitat d'espècies amb diferents graus de resistència. A tots els responsables municipals, els preocupen més els atacs físics a la vegetació i a la fauna, quan n'hi ha, que qualsevol altre problema de manteniment.

El criteri de selecció d'espècies vegetals es realitza més en relació amb la resistència climàtica de la planta que dels canvis microclimàtics que es podrien assolir.

ARXIU

Però també coincideixen aquestes ciutats en una renovada preocupació per augmentar la quantitat d'espais lliures i d'esbarjo, sobretot en les zones antigues de la ciutat, com a Barcelona, on la necessària remodelació a gran escala amb els seus barris més vells proporciona la possibilitat d'experimentar noves formes de planificar l'urbanisme, incloent-hi alguns dels criteris que encara no s'utilitzen de manera generalitzada.

Xavier Duran